

Σπέρνοντας σπόρους συνεργασίας: Τα Δημιουργικά Εργαστήρια Νέων

Θάλεια Δραγώνα

«Έγιναν πολλά. Πολλά που δεν είναι ορατά με τα μάτια...άλλωστε τα πιο σπουδαία πράγματα δεν είναι ορατά με τα μάτια. Τα αντιλαμβάνεσαι αν έχεις ανοιχτά τα μάτια της καρδιάς... Αγάπα τη ροή. Εμπιστεύσου την και ακολούθησέ την. Και ας ξεκινάς γι αλλού και καταλήγεις αλλού... Η ροή ήταν ο βοηθός μου σε αυτό το ταξίδι».

"Ακολουθώντας τη ροή" - κατασκήνωση - Λιβερά, Νέστος 2003

Είναι τα λόγια ενός νέου εμπυχωτή σε μια απολογιστική συνάντηση των εμπυχωτών των Δημιουργικών Εργαστηρίων Νέων. Τα Δημιουργικά Εργαστήρια Νέων, τα ΔΕΝ όπως τα βάφτισαν τα

"Ένα δικό μας εργαστήρι" - ΔΕΝ Γλαύκης 2007

ίδια τα παιδιά με εμπρόθετο το νόημα της άρνησης στα αρχικά τους, στεγάζονται στα Κέντρα Στήριξης του Προγράμματος και φιλοξενούν δραστηριότητες παιδιών και εφήβων σε ένα εξωσχολικό πλαίσιο. Τη δράση αυτή έτρεξε

μια ομάδα ειδικά εκπαιδευμένων, μέλη της πλειονότητας και της μειονότητας εμπυχωτών και διηύθυνε η ψυχολόγος Άννυ Βασιλείου. Εγώ απλώς την επόπτευσα και μέσα από αυτό το ρόλο προσπαθώ να συνοψίσω μια σχετικά μικρή σε αριθμούς δράση όπου παίρνουν μέρος περίπου 350 παιδιά το χρόνο, αλλά, μεγάλης συμβολικής αξίας.

Η μεγάλη ιδιαιτερότητα των ΔΕΝ είναι ότι αποτέλεσαν τη μόνη δράση του Προγράμματος που κατάφερε να εμπλέξει σε κοινές δραστηριότητες πολιτισμικά μικτές ομάδες παιδιών, εφήβων και νέων.

Πρόκειται για έναν «πραγματικό», «φανταστικό» και «συμβολικό» χώρο που προσφέρει τη δυνατότητα για συλλογική και συνεργατική μάθηση και την υλική πραγματικότητα ενός εργαστηρίου με όλα τα απαιτούμενα εργαλεία και υλικά. Οι νέοι παρακινούνται να

εξερευνήσουν το ψυχοκοινωνικό περιβάλλον, να κοιτάξουν προς τα μέσα τον εαυτό τους και προς τα έξω την κοινότητά τους και να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από καλλιτεχνικές δημιουργίες

νέοι ΔΕΝήλικες - κατασκήνωση Αβδήρων 2014

όπως ζωγραφική, κολλάζ, πυλό, φωτογραφία, θεατρική έκφραση, αφήγηση, γραπτό λόγο, video ή χρήση άλλων τεχνολογιών.

Ενθαρρύνονται να δουλέψουν συλλογικά και συμμετοχικά σε κάθε φάση, δηλαδή να οραματιστούν από κοινού αυτό που θέλουν να κάνουν, να το σχεδιάσουν, να το υλοποιήσουν, να στοχαστούν τη διεργασία και να παράγουν ένα τελικό προϊόν. Αυτή η πρακτική τους

**"Γέφυρες" - δράση ανταλλαγής νέων ΔΕΝ-Σχολής Χιλλ
Νέστος-Σαλαμίνα, Αθήνα, Θράκη 2014-2015**

βοηθάει να αναγνωρίζουν τις επιθυμίες τους, τις ανάγκες τους και τα ενδιαφέροντά τους. Παράλληλα τους μαθαίνει να δουλεύουν μόνοι αλλά και να εμπλέκονται σε έναν δημιουργικό διάλογο στα πλαίσια της ομάδας κατανοώντας τη διαπραγμάτευση που απαιτεί η συλλογική δουλειά. Από το αυτάρκες «εγώ» στο συλλογικό «εμείς».

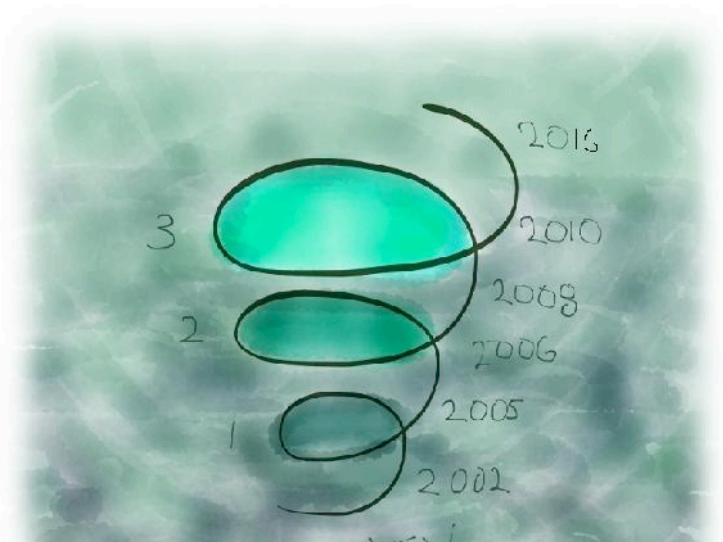
Από την πρώτη στιγμή οι συντελεστές των ΔΕΝ ονειρεύτηκαν ότι κάποια στιγμή θα τα υιοθετήσει η ίδια η τοπική κοινωνία και θα τα εντάξει στις δικές της δράσεις. Με αυτό το σκεπτικό η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε ήταν η ενθάρρυνση πρωτοβουλιών της κοινότητας και η απαραίτητη ενδυνάμωση των νέων ανθρώπων.

"Δ.Ε.Ν. ταξιδεύουμε!" - δράση του βαν των ΔΕΝ 2013-2015

Εδώ βλέπετε ένα βαν που ανήκε στη δράση, το έχουν βάψει τα ίδια τα παιδιά, και η ιδέα ήταν η επίσκεψη του σε διάφορους οικισμούς. Πάρκαρε στο κέντρο του χωριού και αυτόατα αποτελούσε κέντρο του ενδιαφέροντος. Οι εμπυχωτές εξηγούσαν τον σκοπό των ΔΕΝ και περιέγραφαν τί θα μπορούσαν να προσφέρουν στο χωριό. Μάζευαν ιδέες και αιτήματα και στη συνέχεια επέστρεφαν για την υλοποίηση δράσεων που ξεκινούσε από το αίτημα από τα κάτω.

Σε όλες της τις φάσεις η δράση ακολούθησε μια σπειροειδή δομή

δηλωτική της ισορροπίας, της στοχοθεσίας, της σύνδεσης και της εξέλιξης.

Η Άννυ από τη αρχή πίστεψε στη δύναμη του πεδίου και στις λύσεις που το ίδιο προσφέρει. Και γι αυτό τα ΔΕΝ δεν στελεχώθηκαν από «ειδικούς» αλλά από νέους ανθρώπους της τοπικής κοινωνίας που είχαν βιώσει τη δυναμική της Θρακικής κοινωνίας και ήξεραν στο πετσί τους τις δυσκολίες, τις δυνατότητες και τις προκλήσεις. Και μια και μιλάμε για την τελευταία φάση του προγράμματος αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι η διαδικασία ενηλικίωσης των συνεργατών/εμπυχωτών καθώς και η συστηματική ενθάρρυνση για συμμετοχή των γονιών στις δράσεις των ΔΕΝ. Τα τελευταία δύο χρόνια η ηγεσία της ομάδας που παρεμβαίνει πέρασε σταδιακά από τα χέρια της Άννυς στα χέρια μια τριμελούς ομάδας (σε έναν εμπυχωτή μέλος της πλειονότητας και σε δύο εμπυχωτρίες, η μια μέλος της μειονότητας και η άλλη της πλειονότητας). Και αυτό που έχει μια εξελικτική σημασία, όπως και με τις εκπαιδευτικούς που ήταν μαθήτριες μας ως μικρά παιδιά και στη συνέχεια ερπέστρεψν με άλλο ρόλο, έτσι και 4 από τους 12 εμπυχωτές φετος συμμετείχαν ως έφηβες σε ομάδες και δράσεις των ΔΕΝ.

...συντονίζοντας τη δράση...

...εμπυχωώντας τη δράση...

Η άσκηση στη διαπραγμάτευση των διαφορών αποτέλεσε ένα κομβικό κομμάτι της δουλειάς. Ένα πάγιο πρόβλημα στη Θράκη είναι ότι άλλοτε υπάρχει αποσιώπηση της διαφοράς (όλοι είναι Έλληνες πολίτες και αυτή είναι η ταυτότητα που αναγνωρίζεται) και άλλοτε υπάρχει έντονη υπογράμμιση της διαφοράς (η μειονότητα είναι «άλλη»). Αυτή η διπλή και αντιφατική ανάγνωση μπερδεύει την ταυτοτική διεργασία. Τα παιδιά και οι νέοι ανέπτυξαν στα ΔΕΝ τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν και να αγαπούν τις διαφορές τους και να τις συνθέτουν, όταν χρειάζεται, σε ένα υψηλότερο επίπεδο συμπλοκότητας, να αξιοποιούν τη διαλεκτική θέση-αντίθεση, να χειρίζονται τα λάθη. Σε δραστηριότητες που στρέφονταν γύρω από την αφήγηση υιοθετήθηκε αυτό που ονόμασαν «δελτίο καιρού», όπου όλοι σταματούσαν και παρατηρούσαν την ατμόσφαιρα. Τί δε ρηματοποιείται; Τί χρειάζεται να εκφραστεί πιο ανοικτά; Πώς μπορούμε να ακούσουμε καλύτερα; Οι ιστορίες που ξεπήδησαν μέσα από την αφήγηση είναι καταπληκτικές: «το ουράνιο τόξο που συνδέει δύο πλανήτες ώστε οι κάτοικοι να μπορούν να διασχίζουν και να ανταλλάσσουν προϊόντα και ιδέες», « η μαγική αμυγδαλιά που κάνει τις ευχές να γίνονται πραγματικότητα, που βοηθάει τους

φτωχούς και γιατρεύει τους αρρώστους και που μπορεί να ξεχωρίσει την αλήθεια από το ψέμα», «ο παγωμένος πλανήτης που εγκαταλήφθηκε από τους κατοίκους του που έψαχναν για ζεστασιά και αγάπη», «το πολύχρωμο δέντρο σε ένα χωράφι που ήξερε μόνο το πράσινο, το κόκκινο και το κίτρινο».

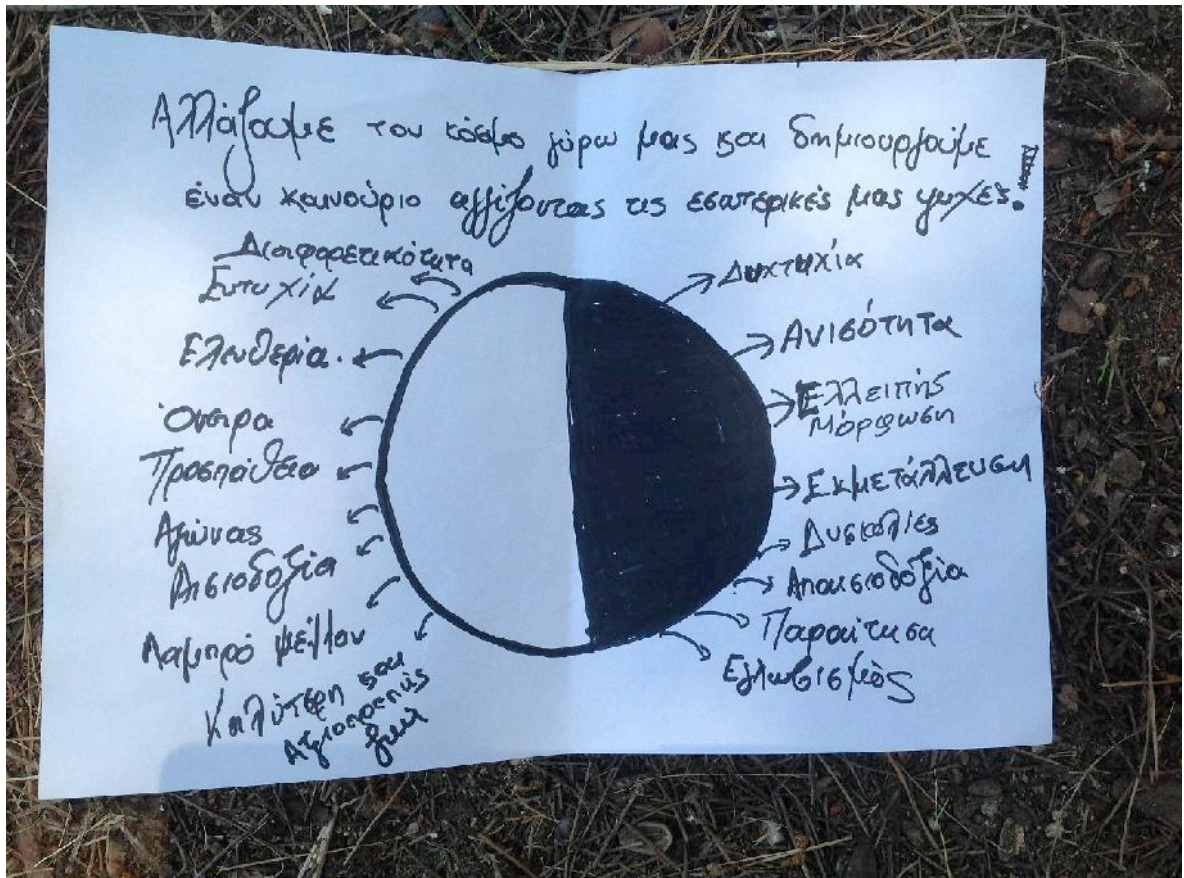
Βρίσκω εξαιρετικά ενδεικτικά τα λόγια των εμπυχωτών όταν μιλούν «για την ανάγκη να ενσωματώσουν τον κεραυνό..» ή «ότι ταξιδέψαμε τις τρεις φάσεις από τη συνάθροιση, στη σύνθεση και τέλος στη μεταμόρφωση» ή ακόμη τη φράση ενός 13χρόνου, μέλους

της μειονότητας: «Το εργαστήρι με πήγαινε σε άλλους κόσμους. Το εργαστήρι ήταν ένας χώρος όπου έβγαζα το καλλιτεχνικό κόσμο που είχα μέσα μου. Σαν να άρχιζε για μένα εκεί ο κόσμος. Εκεί μάθαινα το να μοιράζομαι με τους φίλους μου. Έτσι και αλλιώς εκεί ήταν ένας χώρος όπου μοιραζόμασταν την φιλία. Το να μαλώνεις σε ένα τέτοιο δωμάτιο ήταν κάτι πολύ κακό. Διότι το δωμάτιό μας είχε χτιστεί πάνω στα θεμέλια της φιλίας. Το δωμάτιό μας μύριζε σεβασμό, ακόμα και αν μάλωνες σε αυτό το δωμάτιο.

Η καλοκαιρινή κατασκήνωση στις όχθες του Νέστου, στην παραθεριστική κοινότητα στη Μέση και στο χώρο της κατασκήνωσης των Αρχαίων Αβδήρων, ήταν μια ευκαιρία για συμπυκνωμένη εμπειρία συμβίωση. Τα οργανωμένα παιχνίδια, το ελεύθερο παιχνίδι, η άθληση, η μουσική όλα προσέφεραν την ευκαιρία να δουλευτούν δεξιότητες συνεργασίας

Επιγραμματικά στο ταξίδι των ΔΕΝ, οι εμπυχωτές, τα παιδιά, οι νέοι και οι οικογένειές τους συμμετείχαν σε έναν πλούτο βιωμάτων και είδαν τον εαυτό τους σταδιακά να γίνεται ο καθένας ξεχωριστά, και όλοι μαζί, φορείς κοινωνικής αλλαγής.

"Δ.Ε.Ν. αλλάζουμε" - κατασκήνωση νέων ενηλίκων - Άβδηρα 2014